

Tillväxtagenda Växtbaserat

**Så frigör vi
tillväxtkraften
i växtbaserat**

Regeringen har lagt fram en långsiktig plan för att stärka vår livsmedelsproduktion. Genom Livsmedelsstrategi 2.0 vill man ge svensk mat större synlighet i butikerna, mer utrymme på tallriken och lyfta den internationellt. Strategin ska bidra till högre lönsamhet, en mer konkurrenskraftig bransch och att Sverige står starkare i kriser.

För att nå dit krävs gemensamma insatser. Politiken, myndigheterna och näringen behöver agera tillsammans och ta vara på potentialen i hela livsmedelssystemet. Växtbaserat, animalier, sjömat och framtidens mat – alla värdekedjor har möjlighet att växa och kompletterar dessutom varandra.

Den växtbaserade värdekedjan har tagit första steget. För första gången står branschen samlad och överens om vad som krävs för att öka tillväxten av svenska växtbaserade livsmedel – från jord till bord. Nu behöver politiken ta nästa steg.

Tillväxtagenda Växtbaserat visar vägen framåt

Den växtbaserade värdekedjan utvecklas snabbt och med stark innovationskraft. Med lågt klimatavtryck kan den skapa jobb, driva förädling, stärka ekonomin, öppna exportmöjligheter och minska importberoendet – samtidigt som Sveriges beredskap och självständighet stärks.

Men utvecklingen bromsas.

Konsumenternas varierande kunskap om växtbaserat hämmar efterfrågan. Bristen på svenskodlade baljväxter, låg lönsamhet och höga odlingsrisker begränsar råvarutillgången. Investeringar i den gröna omställningen uteblir när ekonomiska incitament saknas.

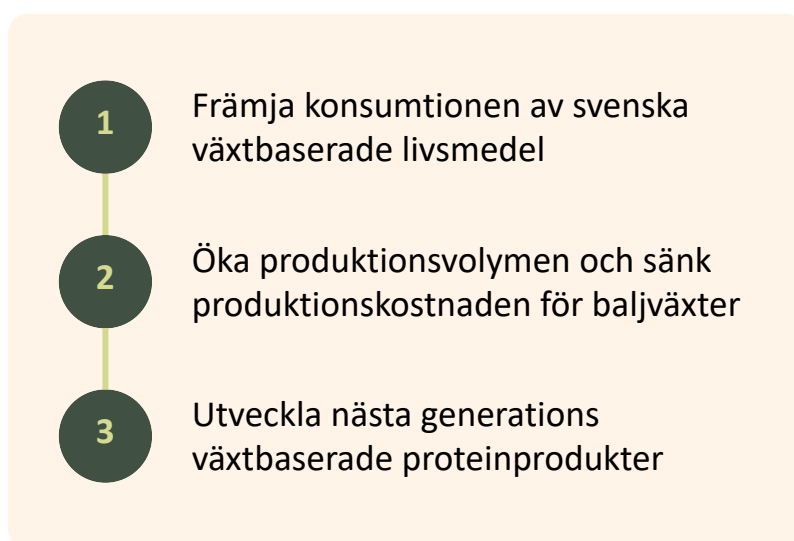
För att frigöra tillväxtkraften krävs åtgärder från både näringen och politiken.

Därför har LRF, Livsmedelsföretagen, Sweden Food Arena, Lantmännen, Orkla Foods, Sevan, Svensk Dagligvaruhandel och SimSuFoods samlat näringen i Tillväxtagenda Växtbaserat.

Genom intervjuer med 19 företag och organisationer har branschen identifierat de åtgärder som mest effektivt kan öka produktionen och främja konsumtionen av svenska växtbaserade livsmedel.

Här är näringens handlingsplan

Näringen är enig: tre utvecklingsområden är helt avgörande för att tillväxten av växtbaserat ska ta fart.

Följande sidor går igenom varje utvecklingsområde och vilka åtgärder som krävs, både från näringen och politiken.

1 Främja konsumtionen av svenska växtbaserade livsmedel

Intresset för hälsa och hållbara matvanor ökar. Men det krävs mycket av en växtbaserad produkt för att den ska bli vald av konsumenten. Smak, konsistens, utseende, plats i butikshyllan och pris är bara några av alla de faktorer som ska träffa rätt.

Därför behöver staten och näringen tillsammans skapa bättre förutsättningar för att svenskproducerade växtbaserade livsmedel ska nå fler konsumenter.

Så kan näringen bidra

Samverka och ta ansvar

Näringen ska utveckla, tillgängliggöra och synliggöra växtbaserade livsmedel som möter konsumentens krav. Det kräver bred samverkan, fler långsiktiga åtaganden och ökade investeringar i innovation och utveckling.

Så möjliggör politiken

Stärk exporten

Inför ett exportprogram för råvaror, ingredienser och färdiga produkter som gör svenska växtbaserade livsmedel mer synliga internationellt och etablerar dem som ett svenskt styrkeområde.

Utveckla den offentliga måltiden

Upphandlingar behöver driva på – med ett större inslag av svenska växtbaserade produkter i skolor, vård och omsorg.

Öka kännedomen om kostråden

Livsmedelsverket rekommenderar att vi äter 500 gram frukt och grönt per dag, och att baljväxter bör ätas ofta. Denna information måste nå ut till fler. Avsätt resurser för att kommunicera och förankra budskapet.

2

Öka volymen och sänk produktionskostnaden för baljväxter

Baljväxter är en stark svensk hållbarhetsresurs: klimatsmarta, näringsrika, resurseffektiva och positiva för den biologiska mångfalden. Genom att binda kväve förbättrar de jordkvaliteten och minskar behovet av mineralgödsel.

Trots detta importeras stora mängder baljväxter som kan ersättas av svensk produktion. Anledningen är att odlingen innebär höga risker och låga marginaler. Väderberoende, långa växtföljder, höga kostnader och små volymer gör det svårt för jordbruket att nå lönsamhet.

För att öka produktion, förädling och efterfrågan krävs riktade insatser från både näringen och politiken.

Jordbruksverket föreslår att den totala försörjningsgraden för baljväxter, för både foder och livsmedel, ska öka från 97 procent 2024 till 115 procent år 2035. Här kan näringen redan nu bidra med ett konkret mål för ärter och bönor för livsmedel – en ökning från dagens 50 till 75 procent försörjningsgrad. Men för att lyckas behövs insatser från politiken.

Så kan näringen bidra

Utveckla affärs- och kontraktsmodeller

Skapa modeller med volymåtaganden som driver expansion och fördelar riskerna genom hela värdekedjan.

Säkra odlingen genom forskning

Initiera forskningsprojekt inom växtförädling, växthälsa, växtskydd, teknik och jordkvalitet för att göra baljväxtodlingen mer robust och förutsägbar.

Driva upp efterfrågan

Öka förädlingsvärdet på huvudråvaror och sidoströmmar – och stärk betalningsviljan för svenska växtbaserade produkter.

Så möjliggör politiken

Inför ekonomiska incitament

Det behövs ekonomiska incitament som kompenserar för baljväxtodlingens ökade risker för jordbruket.

Investera i nödvändig infrastruktur

Sverige behöver en utbyggd kapacitet för att hantera och förädla baljväxter. Råvaran ska kunna förädlas och paketeras i Sverige, inte skickas utomlands.

Bygg ett starkt offentlig–privat partnerskap

Ökad inhemsk baljväxtproduktion stärker hela landet. Vi behöver därför dela riskerna mellan offentliga och privata aktörer.

Säkra långsiktiga satsningar på växtförädling

För att minska odlingsriskerna och skapa hållbar lönsamhet krävs uthålliga investeringar i växtförädling.

3

Utveckla nästa generations växtbaserade proteinprodukter

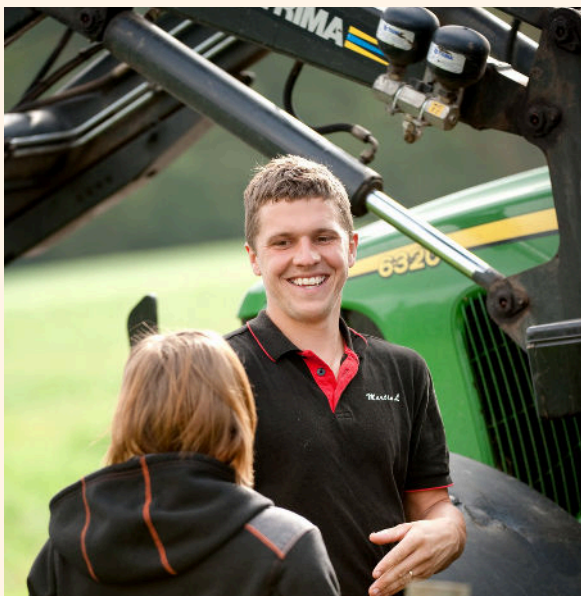
För att svenska växtbaserade livsmedel ska möta konsumentens preferenser och bli ett förstahandsval krävs kraftfulla satsningar på forskning och innovation genom hela värdekedjan. Innovativa ingredienser med förbättrad funktionalitet och starkare sensoriska egenskaper är avgörande för att utveckla produkter som tar tillvara värdet i svenska råvaror – och som klarar konkurrensen på marknaden.

Men dagens innovationssystem räcker inte till. Många tidigare satsningar har saknat tydliga effektmål, vilket gjort att resultaten inte nått marknaden. Därför behövs en reform som styr forsknings- och innovationsmedel dit de gör störst nytta för den gröna omställningen. Satsningarna måste komma närmre företagen, immaterialrätten behöver säkras och testmiljöer för uppskalning byggas.

Så kan näringen bidra

Driva och investera i rätt F&I

Näringen ska formulera behoven och säkerställa att forsknings- och innovationssatsningar hamnar rätt – från ingredienser och konsumentprodukter till forskning om konsumentbeteenden. Det kräver att branschen aktivt söker anslag, driver projekten och investerar i utvecklingen.

Så möjliggör politiken

Säkra långsiktiga F&I-satsningar

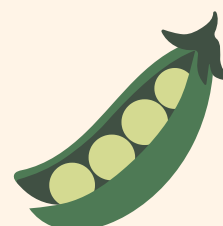
Utvecklingen av växtbaserade proteiner är direkt beroende av att forsknings- och innovationsstödet både ökar och är långsiktigt.

Samla kraften i större forsknings- och innovationscenter

Forskning och innovation behöver koncentreras till nationella center med tillräckliga resurser för att driva utveckling som gör skillnad.

Bygg modern test- och demoinfrastruktur

Näringen behöver finansiellt stöd för att etablera och utveckla test- och demomiljöer. Det är avgörande för att idéer ska kunna utvecklas, skalas upp, bli produkter och nå marknaden.

Näringen har satt planen – nu behövs politisk handling

För första gången står den växtbaserade värdekedjan samlad – från jord till bord. Näringen har identifierat hindren, enats om lösningarna och visat vilken roll växtbaserat kan spela för att stärka Sveriges livsmedelsproduktion. Nu krävs nästa steg från politiken, för att omsätta planen i handling.

Växtbaserat är en nyckel för att lyckas med Livsmedelsstrategi 2.0. Med lågt klimatavtryck kan värdekedjan skapa jobb, driva förädling, stärka ekonomin, öppna exportmöjligheter och minska importberoendet – samtidigt som beredskapen stärks. Men då behöver konsumtionen och produktionen av växtbaserade livsmedel öka.

Tillväxtagenda Växtbaserat visar vad som krävs, och att näringen är redo att leverera. Med politisk handling kan vi ta tillvara värdekedjans stora tillväxtpotential och bidra till att bygga en stark och motståndskraftig livsmedelsnation.
